

з кредиту рахунків класу 8 до дебету рахунку 79, обминаючи рахунок „Виробництво”. Ці СМП можуть коригувати також фінансові результати на вартість залишку незавершеного виробництва, яка встановлюється інвентаризацією у кінці звітного року. Оскільки відповідно до вимог чинного законодавства усі підприємства зобов'язані наприкінці року перед фінансовою звітністю проводити інвентаризацію, спрощені методики обліку витрат і визначення фінансових результатів не збільшують на малих підприємствах обсяги облікових робіт, пов'язаних із встановленням залишку незавершеного виробництва.

Таким чином, вищезгадані заходи з реформування бухгалтерського обліку в Україні задекларували основні параметри ведення обліку і складання фінансової звітності СМП у національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 25, наблизили їх до вимог міжнародних стандартів, що спростило малим підприємствам облікові роботи й дозволило зберегти при цьому достовірність інформації для прийняття управлінських рішень.

1. Закон України „Про державну підтримку малого підприємництва” №2063 – III від 19.10.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 51–52. 2. Закон України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” №996 – XIV від 16.07.99 р. // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 40. 3. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 422 від 25.06.2003 р. 4. Пархоменко В. Бухгалтерський облік на малих підприємствах // Бухгалтерський облік і аудит. 2003. №7. С. 24–28. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 „Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства”, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. // Все про бухгалтерський облік. 2003. № 14. С. 77–79.

УДК 332.1:330.332

С.Т. Пухир, М.І. Мельник

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

(на матеріалах Львівської області¹)

Аналізується сучасний стан інвестиційних процесів у Львівській області. Пропонуються перспективні напрямки підвищення інвестиційного потенціалу регіону.

Анализируется современное состояние инвестиционных процессов во Львовской области. Предлагаются перспективные направления повышения инвестиционного потенциала региона.

Періодичний аналіз стану інвестиційних процесів надзвичайно актуальний, бо за його результатами можна розробляти заходи, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату й потенціалу регіону, що в кінцевому підсумку сприятиме економічному зростанню та покращенню життя населення в його межах. Особливо важливим це завдання є для прикордонної області, зокрема такої, як Львівська, оскільки від її розвитку залежить розгортання інтеграційних процесів входження України в спільноту Європейських держав.

Вагомий вклад у розроблення теоретико-методологічних проблем вивчення сучасних інвестиційних процесів, у тому числі особливостей формування інвестиційного потенціалу перехідної економіки в загальнодержавному та регіональному вимірі, внесли Ю. Бажал, С. Бандур, І. Бланк, О. Гаврилюк, Д. Гамалій, В. Геєць, М. Герасимчук, Б. Губський, Б. Карпінський, Б. Кваснюк, І. Лукінов, В. Ляшенко, В. Мамутов, О. Мертенс, А. Пересада, В. Письмак, С. Реверчук, А. Філіпенко, Н. Чумаченко, В. Шевчук, Р. Шпек й інші дослідники.

Аналіз стану інвестиційних процесів у Львівській області в останні роки відзначається їх активізацією, що відповідає загальній тенденції стабілізації економіки і формування передумов економічного зростання. Для прикладу, динаміка інвестицій характеризується різким скороченням обсягів до 1995 року, сповільненням темпів спаду в 1996–1999 роках та зростанням,

¹ Статистичний щорічник Львівської області за 2002 рік.— Львів: Обласне управління статистики, 2003.

починаючи з 2000 року, обсягів інвестицій в основний капітал (рис. 1). Причому темпи збільшення інвестицій в основний капітал значно випереджають темпи економічного зростання. Дослідження дозволило виявити наступні передумови активізації інвестиційних процесів.

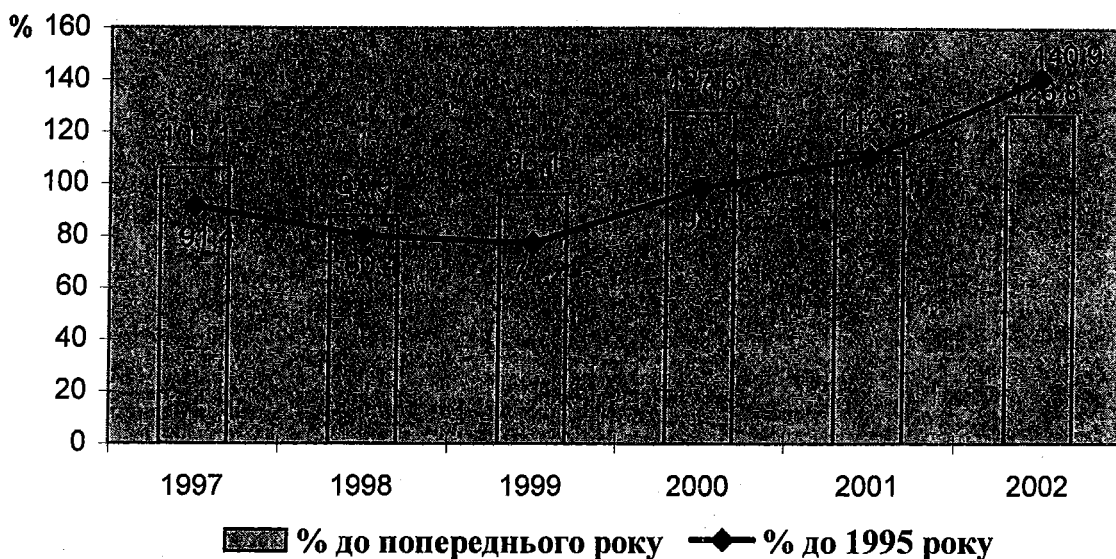

Рис. 1. Динаміка інвестицій в основний капітал

Основними елементами активізації інвестування в 2000–2002 роках стало зростання доходів населення і, відповідно, платоспроможного попиту, та обсягів банківських пасивів, що, у свою чергу, привело до незначної активізації виробничих процесів і формування тенденцій поживлення виробничого сектора. Разом з тим можна відзначити значне збільшення інвестиційного потенціалу, що був значно ослаблений інфляційними процесами й лише поступово починає стабілізуватися. Проте поживлення інвестиційної діяльності внутрішніх інвесторів не має значного впливу на забезпечення сталого розвитку економіки, а обсяги інвестування не відповідають їх потребі.

Зростання інвестицій в основний капітал за три останні роки поспіль дозволило досягти приросту порівняно з 1995 роком на 40,9%, але проти 1990 року їх обсяги скоротилися більше ніж удвічі (на 53,3%). Інвестиції в основний капітал у 2002 році становили 1807 млн.грн., що на 26,8% випередило рівень 2001 року. У цілому у Львівській області поживлення інвестиційної діяльності відбувається швидшими темпами, ніж загалом в Україні. Так, у 2002 році порівняно з 2001 роком обсяги інвестицій в країні зросли на 8,9%, а проти 1990 року скоротилися в три рази.

Падіння обсягів інвестицій на початку 90-х років було пов'язане з відсутністю коштів у підприємств і скороченням централізованого фінансування. Так, якщо у 1990 році частка капіталовкладень за рахунок держбюджету становила 22,8%, то у 2002 році – 3,4% (рис.2). Основним джерелом інвестицій є власні кошти підприємств і організацій: їх частка у загальному обсязі становить 71,4 %. Водночас, враховуючи складний фінансовий стан підприємств (за підсумками 2002 року 38,6% їх були збитковими, наявна значна дебіторська та кредиторська заборгованість між суб'єктами господарювання) та нерівномірне податкове навантаження через існуючу систему податкових пільг, постійно маємо ризик зниження ефективності цієї складової інвестицій в основний капітал.

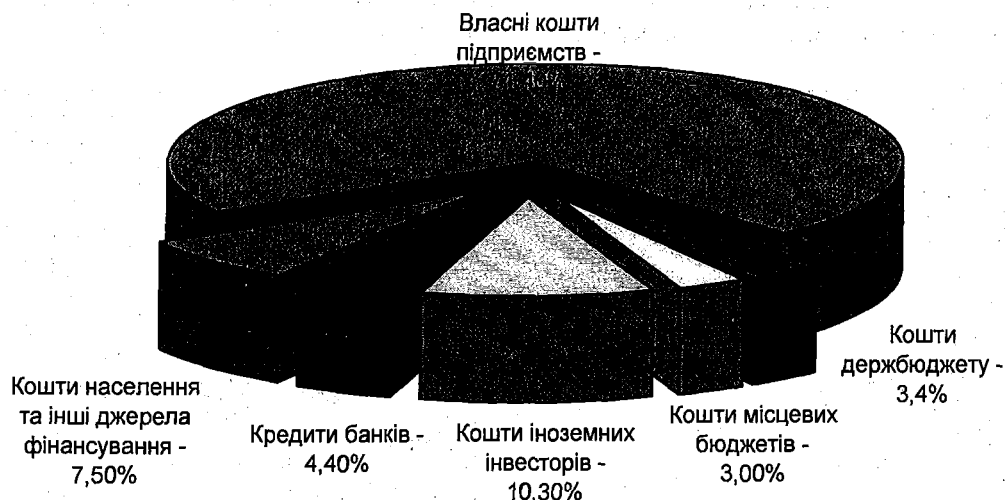

Рис. 2. Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування у 2002 році

Упродовж 1990–2002 років питома вага Львівської області у загальнодержавному обсязі інвестицій в основний капітал зростає на 0,8% і становила на кінець 2002 року 4,9%. За цим показником Львівська область зайняла сьоме місце серед регіонів України (у 1990 році – десяте).

За останнє десятиліття відбулося значне скорочення питомої ваги державних підприємств і подальше розширення недержавного сектора економіки. Протягом 1990–2002 років у Львівській області спостерігалось: скорочення інвестицій підприємств державної форми власності, що певною мірою пов'язано з процесами роздержавлення та приватизації; збільшення інвестицій підприємств колективної форми власності, частка яких у 2002 році складає більше половини (52,6%) інвестицій підприємств усіх форм власності; поява в структурі інвестицій нових форм власності, зокрема, 6,8% становить власність міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав (рис.3).

З 1990 року суттєво змінилися пріоритетні напрямки інвестування економіки. Якщо у 1990 році в сільське господарство було інвестовано 18,5% від загального обсягу капіталовкладень, то у 2002 році – менше 1%, на розвиток машинобудування направлено 12,6%, то в 2002 році – лише 4,7%.

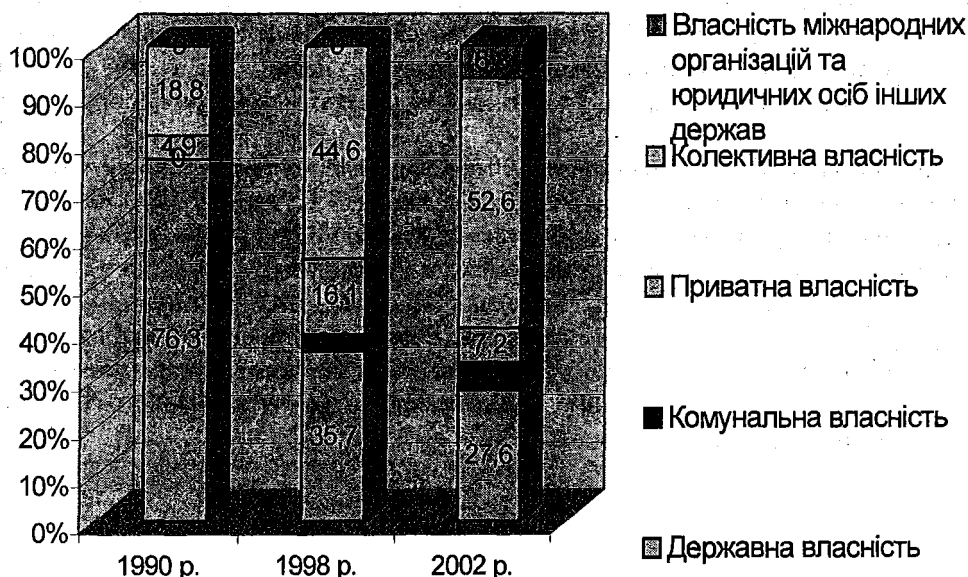

Рис. 3. Тенденції зміни структури інвестицій в основний капітал за формами власності

Сьогодні найбільш інвестиційно привабливими є транспорт і зв'язок (29,4% у 2002 році порівняно з 8,1% у 1990 році), у промисловості – харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів (8,7% проти 2,2%), торгівля (9,3% проти 1,7%). Частка інвестицій у житлове будівництво скоротилася за цей час на 9,6% й становила у 2002 році 8,9% від загального обсягу інвестицій в основний капітал. Упродовж 1990–2002 років значні зміни відбулися і в технологічній структурі інвестицій в основний капітал (рис.4.).

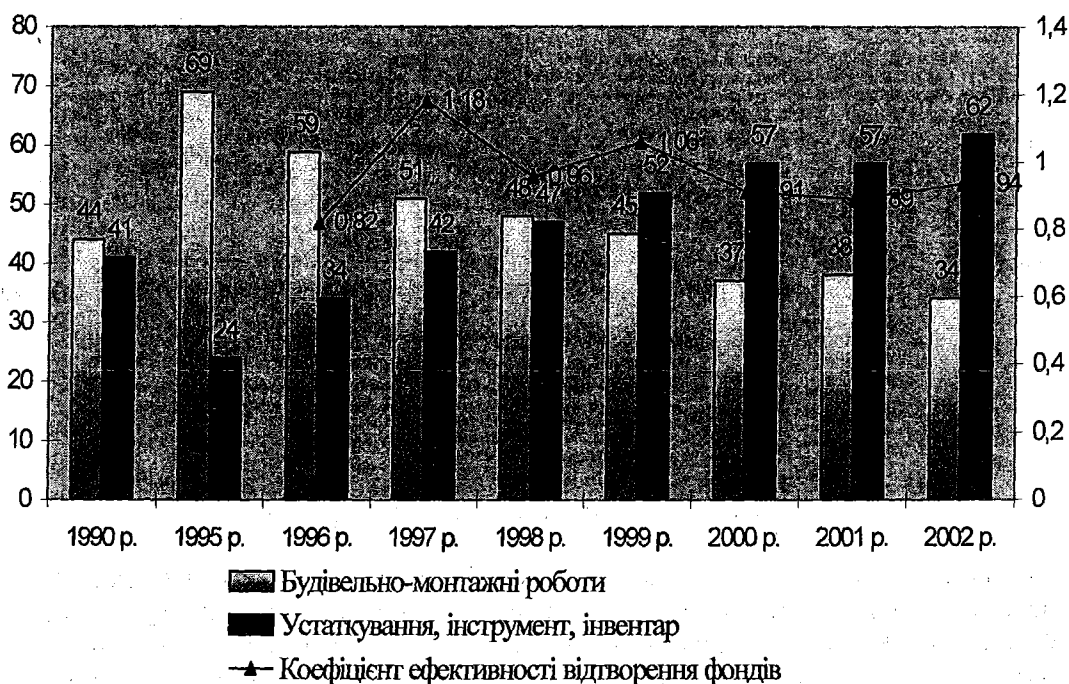

Рис. 4. Технологічна структура інвестицій в основний капітал та коефіцієнт ефективності відтворення основних фондів

Спостерігається тенденція до зростання частки вкладень в активну частину основних засобів (машини, обладнання, інструмент, інвентар): з 41,1% у 1990 році до 62,2% у 2002 році. Натомість скорочується частка інвестицій на будівельно-монтажні роботи (на 10,1% порівняно з 1990 роком та на 34,7% з 1995 роком). Це до деякої міри пояснюється тривалими термінами окупності при інвестуванні будівництва нових будівель, споруд чи розширення діючих.

Діюча ж система нарахування амортизації на основні засоби виконує, в основному, фінансову (податкову) функцію і не передбачає стимулів для оновлення основних фондів підприємств. Частина амортизаційних відрахувань, що залишається у підприємств, використовується не за призначенням, передусім на поповнення обігових коштів тощо.

Вагомим інвестиційним потенціалом виступають банківські кредити. Банківська система регіону недостатньо задіяна в інноваційно-інвестиційних процесах через наявність високих ризиків неповернення кредитів і відсутність у підприємств застави, що відповідає вимогам банків. До того ж кредитна діяльність банківських установ Львівщини останнім часом формується під впливом складної економічної ситуації в країні, але характерним для неї є зростання обсягів кредитних вкладень в національну економіку. Статистичні ж дані показують, що упродовж 1998–2002 років значне нарощення кредитних вкладень відбувалося лише з 2000 року (рис. 5). Так, за 2001 рік сукупна кредитна заборгованість банківської системи області зросла майже на 67%, а за 2002 – на 25,5%.

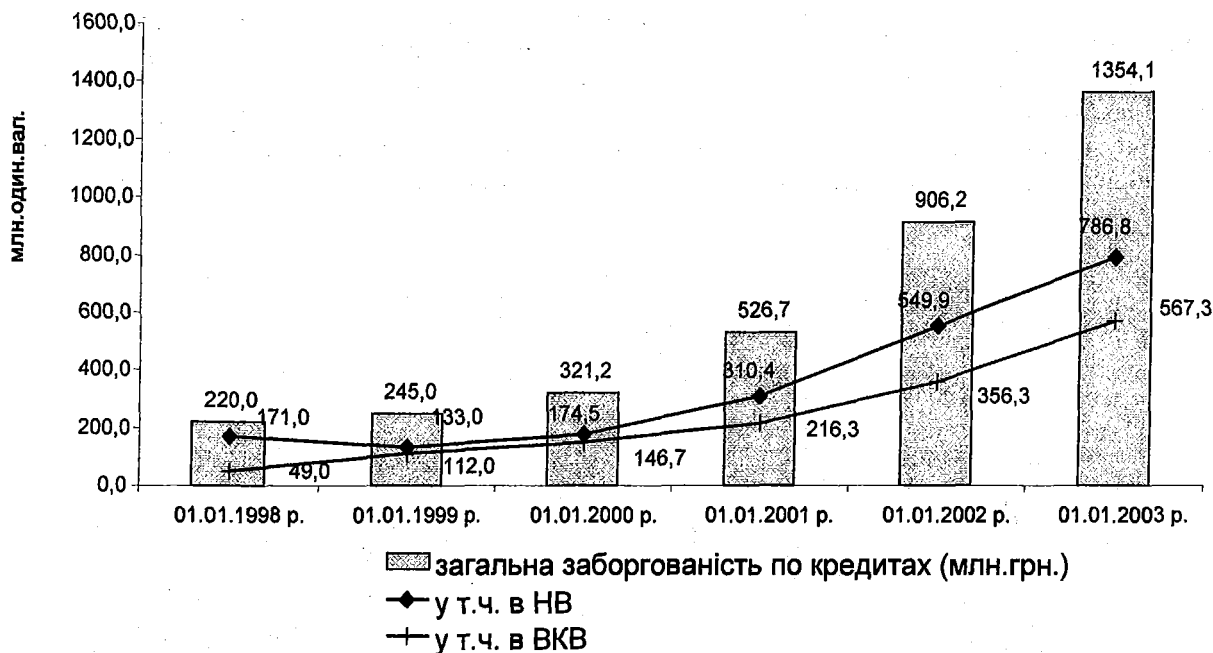

Рис. 5. Динаміка кредитування банківськими установами Львівської області упродовж 1998–2002 рр.

За обсягами залучених іноземних інвестицій Львівська область поступається тільки більш промислово розвинутим центральним і східним регіонам, зокрема, Києву, Київській, Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій та Одеській областям, проте є лідером серед областей Західної України. За станом на 1 жовтня 2003 року прями іноземні інвестиції в економіку Львівщини склали 282,8 млн. дол. За дев'ять місяців 2003 року обсяг залучених іноземних інвестицій в підприємства області склав 62,7 млн. дол. США, що на 2,7 млн. дол. більше проти 2002 року. Понад 60 підприємств регіону проводили активну інвестиційну діяльність шляхом залучення іноземних інвестицій в статутний фонд. Усього в області успішно працює більш як 1000 підприємств з іноземними інвестиціями.

Серед найактивніших партнерів у сфері іноземного інвестування – юридичні та фізичні особи Польщі (18,7% загального обсягу іноземних інвестицій), Угорщини (13,3%), Німеччини (10,5%), Швейцарії (9,1%), Великобританії (8,4%), США (5,5%), Кіпру (5,3%) та ін. Найбільше інвестицій за участю польського капіталу залучено в АТ "Кредит Банк "Україна", ЗАТ "Укрпак", ДП "Кроно-Львів", ТзОВ "Зошит України", ТзОВ "Мультивіта". Найзначніші обсяги інвестицій, які надійшли в область, спрямовано у машинобудування, електротехнічну й легку промисловість, в обробку деревини та виготовлення виробів з неї, у виробництво будівельних матеріалів.

Якщо розглянути структуру майна, що вноситься іноземними засновниками в спільні підприємства Львівщини, то найбільша питома вага припадає на виробниче обладнання, зокрема, для деревообробної, легкої та харчової промисловості, а також на транспортні засоби. Це свідчить про те, що інтереси іноземних інвесторів виходять за рамки простої торгівлі й спрямовуються у сферу матеріального виробництва. Проте частка іноземних інвестицій, які вносяться у вигляді інтелектуальної власності, суттєво знизилася.

Триває інвестиційна співпраця між АТ "Кондитерська фірма "Світоч" та швейцарською компанією "Nestle S.A.". У цілому, у рамках реалізації даного проекту, передбачається внесення близько 40 млн. дол. США. Інвестиційний проект з компанією "Nestle S.A." дасть можливість технологічно оновити виробництво та розширити асортимент високоякісної кондитерської продукції.

Достатньо потужними є обсяги іноземних інвестицій, вкладені у ВАТ "Львівська пивоварня" (ВАТ "АФ "Колос") шведською фірмою "Baltik Beverages Holding AB". Метою інвестиційного співробітництва є технічне переоснащення підприємства. Львівське підприємство отримало доступ до сучасних світових технологій і можливість ознайомлення з науково-аналітичною базою шведської фірми.

Аналіз структури іноземного інвестування показав, що основними напрямками інвестування залишаються торгівля, банківська система й ті галузі промисловості, де є швидкий обіг коштів. Так, у Львівській області за станом на 1.01.2003 року більшість залучених іноземних інвестицій спрямовано в обробну промисловість – 59,92% (найзначніша частка припадає на харчову, целюлозно-паперову та машинобудівну галузі), фінансову систему (22,3%), охорону здоров'я (5,3%), операції з нерухомістю (5,2%), оптову і роздрібну торгівлю (3,6%).

Існування спеціальних економічної зони "Яворів" та економічної зони туристсько-рекреаційного типу "Курортполіс Трускавець", якими законодавчо закріплені пільговий режим інвестування, активізує залучення інвестицій у дану сферу.

Основними перспективними напрямками підвищення інвестиційного потенціалу регіону в рамках інвестиційної стратегії, яка передбачає стимулювання процесів створення, нагромадження й ефективного використання як власних, так і залучених інвестиційних ресурсів за найважливішими напрямками структурної перебудови, є:

розроблення та подання у вищі органи державної влади України пропозицій щодо удосконалення законодавчої бази, яка забезпечувала б сприятливі умови для збільшення обсягів інвестицій в економіку, у т.ч. щодо регулювання сфери іноземного інвестування, і нормативно-правових актів стосовно укладання й виконання договорів підряду (субпідряду) на капітальне будівництво, а також укладання та виконання договорів підряду на капітальне будівництво за участю іноземних суб'єктів господарювання;

формування сприятливого інвестиційного іміджу регіону через організацію прямих контактів з цільовою аудиторією (потенційні інвестори, банки, інвестиційні фонди, промисловість і т.д.) та застосування інструментів прямого просування (виставки, конференції, семінари, форуми, презентації, круглі столи, візити, рекламні семінари);

покращання забезпечення іноземних інвесторів інформацією про потенційні можливості інвестування в регіоні та створення інформаційної бази інноваційно-інвестиційних проектів промислових підприємств;

забезпечення спрямування частини коштів, одержаних від приватизації, на інноваційне інвестування підприємств;

сприяння розвитку фондового ринку, насамперед ринку корпоративних цінних паперів та їх похідних, для активізації участі іноземних інвесторів у процесах приватизації, зокрема, шляхом здійснення портфельних інвестицій;

поліпшення формування амортизаційного фонду як важливого внутрішнього джерела капіталовкладень, що здійснюються підприємствами за рахунок власних коштів;

проведення активної роботи консультативною радою (якщо така є) з питань іноземних інвестицій при обласній державній адміністрації;

сприяння розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні (інвестиційних фондів, аудиторських і страхових компаній тощо);

підтримка малого підприємництва, оскільки малий і середній бізнес дозволяє використовувати інвестиційний потенціал територій, створювати конкурентне ринкове середовище, швидко реагувати на споживчі потреби й кон'юнктуру ринку, розширяє мережу видів діяльності, орієнтується на регіональну і місцеву специфіку та ін.

УДК 336.(075.8)

О.Г. Біла

ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ РОЗМІЩЕННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В СПОЖИВЧІЙ КООПЕРАЦІЇ

Досліджуються забезпеченість підприємств і організацій споживчої кооперації власним капіталом і раціональність його розміщення в активах, указуються шляхи оптимізації структури активів і ресурсного забезпечення кругооборота виробничих фондів.

Исследуются обеспеченность предприятий и организаций потребительской кооперации собственным капиталом и рациональность его размещения в активах, указываются пути оптимизации структуры активов и ресурсного обеспечения кругооборота производственных фондов.